

ÇORUM İLİNDE SİNİFLER

ÇORUM VE İLÇELERİ HAKKINDA GENEL BİRKÇ SÖZ

Çorum bir tarım bölgesidir. 1967 yılında nüfusun 301 bini bucak ve köylerde yaşamaktadır ve çalışan nüfusun % 80'i tarım ve hayvancılıkla meşgul olmaktadır. Bugün bu durum değişmiş olsa bile yine de tarım ekonomisinin belkemiği olmakta devam etmektedir.

Çorum bölgesinde yaşayan nüfusa göre, ekilebilir toprakların alanı dardır. 1967 yılında toprakların dağılımı şöyle idi : % 43,6 ekili, dikili yerler; % 12 orman; % 25 işe yaramayan topraklar % 19,4 çayır ve meralar. Bugün bu oran ekili, dikili topraklar lehine, ormanlar, çayır ve meralar aleyhine değişmiş olsa da, nüfus da arttığı için topraklar yine de dardır; bir kısım köylülerin topraklarını, genişletmeleri ancak diğerlerinin topraklarından istismaları ile, yani istismalleştirilmeleriyle mümkün olmaktadır.

Çorum bölgesinde tahıl tarımı, en başta da buğday tarımı gelir. Ekili, dikili toprakların % 90'ından fazlası tahıl üretimine ayrılmıştır. Bunu çok düşük oranlarla enüstrî bitkileri, baklagiller, bağ - bahçe ve sebze üretimi ayrılan topraklar işler. Tahıl ekili toprakların % 70 - 80'ini buğday ekili alanlar kaplar. İkinci sırayı arpa alır. Bunları mısır, pırlınc, çavdar, vs... takibeder. Bu yüzden buğday satıp satmadıkları, köylülerin hangi sunta güdüklerinin tespit edilemesinde oldukça doğru ve pratik bir ölçüdür. Çorum bölgesinde buğday satan bir köylü genellikle zengin bir köylü, buğday alan bir köylü de genellikle fakir bir köylüdür.

Buğdaygillerin en çok üretildiği bölgeler Merkez İlçe, Alaca, Sungurlu, İskilip'tir. Diğer başlıca ürünlerin yetiştirildiği bölgeler ise şunlardır : Pırlınc; İskilip, Bayat, Osmanlı ve Kargı'da, Kızılirmak'ın geçtiği yerlerde üretilir. Meyvecilik ve sebzeçilik, ırmak ve derelerin sulanabilir yerleri ile vadilerde yapılır.

Hayvancılık dağlık ve yaylalık bölgelerde yapılır. En çok koyun beslenir. Çayır ve meraların güçlükle aılması yüzünden hayvancılık gerilemektedir.

Çorum bölgesinde sanayi gerildir. Belli başlı sanayi işletmeleri şunlardır : Çorum çimento fabrikası, un fabrikaları, çeltik fabrikaları, kiremit ve tuğla fabrikaları, küçük çapta onarım yapan atelyeler ve küçük imalat evleri, Alpagut ve Dodurga linlyit kömür işletmeleri. Sanayinin geliştiği yüzünden, modern sanayi proletaryası gelişmemiştir. Çok sayıda işçinin çalıştığı işletme vardır : Çimento fabrikası ve kömür işletmeleri. Toprak sanayisinde (kiremit ve tuğla) toplam olarak çok sayıda işçi çalışıyor, fakat bunlar bir sürü işletme arasında dağılmış durumdadır.

Çorum bölgesinde ticaret DP İktidarı döneminden beri hızla yaygınlaşmaktadır. Kasabalardan sonra ken, di hinde yaşayan köyler de ticaret hayatına ısınmışlardır. Köylülerin kendi el zanaatları gelişti ve gelişmeye devam ediyor. Köylüler, hergün biraz daha artan ölçüde, ihtiyaçlarını kasaba ve şehir pazarlarından temin etmek zorunda kalmıyorlar. Kendi ürünlerini de pazarlara götürüyorlar. Bu yolla bütün varlıklarını emperyaliz ve büyük sermaye sahipleri tarafından talan ediliyor. Bu talana vurguncu ve tefeci tüccarlar da ortak oluyor ve hızla palazlanıyorlar. Ticaretin çevresi içine giren toprak da ufak bir zenginlik elinde toplanıyor. Öte yandan şehir ve kasabaların el zanaatları ve imalatçılık yıkılıyor, onun yerini emperyalist tekelilerin ve büyük sermaye sahiplerinin mamullerinin satıcılığı (yani ticaret) alıyor. Bu konulara ilerde yeniden döneriz.

Çorum bölgesinde büyük toptancı, ithalatçı, ihracatçı pek yoktur. Yaygın olan perakende ticarettir. Toptan ticaret işlemi az miktarda Merkez İlçe'de vardır. O da merkez İstanbul, İzmir, Ankara, Samsun olan büyük toptancı ve ithalatçıların birer başbağlığı düzeyindedir. 1967'de oto parçası ithal eden bir firma varmış. Bugün, bu sayıda bir miktar artmış olsa bile önemli değildir.

Çorum bölgesinden dışarı satılan maddelerin başında buğday ve un gelmektedir; daha sonra Çimento gelir. İlin aldığı maddelerin çoğu Endüstri Maddeleri ile Besin Maddeleri'dir. Başlıca getirildiği iller İstanbul, Ankara, İzmir, Samsun'dur. İlk turunda sebze ise Ankara aracılığı ile Çukurova'dan sonra sırasıyla Camsaba, Anıyasa, Marmara ve Ege Bölgeleri'nden gelmektedir. Bunların Çorum bölgesindeki ticaret burjuvazisinin durumunu kavrayabilmek için belirleyicidir.

ALACA VE SUNGURLU BÖLGESİNDE SİNİFLAR VE SİNİF İLİŞKİLERİ

A - KÖYLERDE SİNİFLAR

Sınıfları birbirinden nasıl ayırdetmeli?

Alaca ve Sungurlu köylerinde sınıfları birbirinden ayırdetmek için, köylülerin sahip olduğu toprak büyüklüğü, yalnız başına bu, doğru bir ölçü olabilir mi? Olamaz. Çünkü, ilk önce, zengin köylüler sadece kendi toprakları üzerinde değil, diğer köylülerin topraklarını da işiyerek zenginleşmektedirler. İkincisi, tarumda güçlüğe artan ölçüde modern ziraiat aletlerine, ücretli işgücüne, gübrelere, sulamaya vs. başvurarak bir kısım köylüler, küçük bir toprak parçası üzerinde de zenginleşebilmektedirler ve bu yünde hızlı bir gelişme vardır. Üçüncü işgücüne başvurma sınıfları birbirinden ayırdetmek için bir ölçü olabilir mi? Olabilir. Fakat bu ölçü pratik değildir. Çünkü işgücüne düşünsün olarak başvurulmaktadır. Kimin ne kadar işçi çalıştırdığını bilmek zordur.

O halde ölçü ne olmalı? Ölçü köylülerin sahip olduğu toprak büyüklüğü ile birlikte, sahip oldukları çeki hayvanı (öküz, beygir) sayısı ve traktör, pulluk vs. gibi üretim araçları olmalıdır. Bu, oldukça doğru ve pratik bir ölçüdür. Mesela 100 - 150 dönümden fazla toprağı ve bir traktörü olan bir köylü genellikle zengin bir köylüdür. Öte yandan, çeki hayvanı olmayan veya bir çift öküzü olan ve toprağı 50 dönümden az olan bir köylü genellikle fakir bir köylüdür.

Şimdi çalıştığımız Alaca ve Sungurlu köylerinde sınıflar ve sınıf ilişkileri üzerinde duralım.

YOKSUL VE TOPRAKSIZ KÖYLÜLER

Bunlar genellikle ya topraksız ya da çok az toprağı sahiptirler. 75 günige kadar tohum ekilen toprağı sahip olanlar bu gruba girerler. (Bir çink yarım teneke dir. Bir dönüm ortalaması iki çink tohum ekilir) Karak ve verimsiz topraklarda bu sınır 100 günige ulaşır. Bir kısmının bir çift öküzü, karasabanı vardır, birkaç koyun, tavuk vs. beslerler. Bu gruba giren köylüler istisnasız bahar ve yaz aylarının büyük çoğunluğunu inşaatlarda işçilik yaparak geçirirler. Bir kısmı, hallı vakti yerinde olan köylülerse azaplık, tirpançılık, harmançılık, aylıklık vs. yapar. Çobanlık yaparlar. Bir çift öküzü sahip olanların bir kısmı orta halli köylülerin toprağına da ortayına eker. Bunlar ancak bir çift öküzü işleyebilecek kadar toprağı ortak edebilirler. Yoksul köylüler arasında ortaklık yapanların sayısı gittikçe azalmaktadır. Bir kısmı toprağına hallı vakti yerinde köylülere ortağı vermektir. Ortaklığın bu şekli gittikçe yaygınlaşmaktadır. Dolayısıyla köylülerin çoğunda durum böyledir. Yoksul köylülerin bir kısmı da, hallı vakti yerinde köylülere (özellikle traktör sahiplerine) toprağına parayla sürdürmektedir. Zamanla bunların çoğu şehre (en çok Ankara'ya) göçmekte ve geride kalan küçükük toprağına da satmaktadır. Son yıllarda toprak satışında bir yükselme olmuştur. Satılan toprakların büyük çoğunluğunu yoksul köylülerin sattığını öğrendik. Yoksul köylüler arasında toprak satılan alan çok denek kadar azdır.

Son yıllarda Tarım Kredi Kooperatifleri köylülere borçla sunul gübre vermiştir. Gübreyi en az kullananlar ya da hiç kullanmayanlar yoksul köylülerdir.

Köylerden göç edenlerin sayısında son yıllarda artış olmuştur. Göç edenlerin çoğunluğu yine bu gruptandır. Kapıcılık, işçilik, buluşçuluk, hademelik gibi işlerde çalışmaktadırlar. Sürekli bir iş bulmak için can atmaktaki, fakat bulamamaktadırlar. Ankara'nın ve Çorum'un geçekondü bölgelerini bunlar doldurmaktadır.

Çorum ilinde ve çevresinde yapılan bu inceleme, halk kitleleri içinde çalışan bütün devrimci arkadaşlara örnek olmalıdır. Ülkemizin sınıf tahlilini ancak böyle gerçeğe dayanan ve ayrıntılı bir inceleme ile ortaya çıkartabiliriz. Hepimiz kitle içinde çalışırken, kitlelerin öğretmeni olmadan önce, kitlelerin öğrencisi olmalıyız. Durum hakkında birinci elden bilgi toplamak, bunu sistenleştirme ve bu bilgiyi devrimin hizmetine koymalıyız.

Hepsi Almanya'ya gitmek istiyor. Bir çoğu yazılmış, fakat bir türlü sıralan gelmemiştir. Bu işte de rüşvet döndüğü için, rüşvet verebilmek durumunda olanlar bunların sıralarını ellerinden almaktadırlar. İçlerinden bazıları rüşvet yedirebilmek için varını yığını tüketmiştir.

Tarım Kredi Kooperatiflerinin verdiği kredilerden yoksul köylülerin payına düşen para güllün denek kadar azdır. (250 liralı civarında). Kooperatif, krediye tarlaya ve mülke göre vermekte ve karşılığında köylülerin tarlalarını ipotek etmektedir. Bu yüzden yoksul ve topraksız köylüler ya hiç kredi alamıyorlar ya da çok az kredi alabiliyorlar.

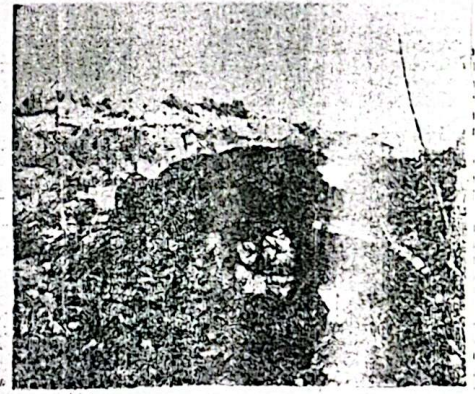
Bunların hemen hepsi işçilik yaparak kazandıkları para ile yiyecek buğday satın alırlar. Çoğunun çoğunun giyeceğini, okul eşyasını ve diğer acil ihtiyaçları karşılıyorlar. Karşılayamayınlar, varlıklı köylülere, hisim ve akrabalarına, şehirdeki dükkancıya, particiya (manifaturacı) borçlanırlar. Borç faizleri yüksektir. (Aylık yüzde 6, yıllık yüzde 60 - 70). Particular borca verdiği malın fiyatını bir kaç misli artırır.

Pazarada en az alış veriş yapanlar yoksul köylülerdir. Fakat yine de öldürücü pahalılık bunların hayatlarını çekilmez hale getirmektedir.

Yoksul köylülerin çocukları aç kalmak tehlikesiyle karşı karşıyadırlar. Onun için daha küçük yaşlarda çocuklarını azap olarak, çırak olarak, garson vs. olarak çalışmaya göndermektedirler.

Bunlar çocuklarını ya hiç evlendiremezler ya da bilsiz güçlüğü ve yıllarca çalışarak biriktirdikleri parayı elden çıkarak evlendirirler. Evlerini yenileyemezler veya binbir güçlüğüle borçlanarak yenileyebilirler. Özellikle kavak ve süğüt yetişmeyen ova köylerinde ev yapım çok güçtür.

Devlet dairelerinde işlerini yürütmeyiz. Devlet dairelerinde gitmek bunlar için çehenneme gitmek gibidir.

Yoz ve rüşvetçi memurlar ve karakollardaki görevliler en fazla baskıyı ve en kötü muameleyi yoksul köylülere yapar.

Yoksul köylüler varlıklı köylüler tarafından ücretli işgücü ve borç faiz yoluyla, kasaba ve şehirlerdeki tefeci ve vurguncu tüccarlar tarafından, büyük sermaye sahipleri tarafından, ve inşaatlarda ücretli işgücü yoluyla müteahhitler tarafından sömürülür.

ORTA KÖYLÜLER

Bunlar kendi içlerinde de aşağı, orta ve üst olmak üzere ayrılırlar. Aşağı orta halli köylüler, Alaca ve Sungurlu bölgesinde, toprağı verimli olup olmamasına göre genellikle 75 - 150 çinklik toprağı ve bir çift öküzü sahiptirler. Bir çoğu, birkaç davar ve bir inek besler. Kendi ihtiyaçlarının dışında hayvan beslemeyi de yapar. Kendi topraklarına kadar tarlalarını işleyerek geçinirler. Fakat tarımın bızla ticaret alanına girmeyle birlikte bunların durumu sursıldı. Gelirleri giderlerini karşılayamaz oldu. Açık vermeye, borçlanmaya başladılar. Açıklarını ve borçlarını kapatılabilmek için ek işler yapmak zorunda kaldılar. Bunlar kural olarak ücretli işgücüne başvurmadıkları gibi, kendi topraklarında işgücünü satırlar ve yoksul köylü haline gelirler. Aşağı - orta halli köylü ailelerinde bir veya birkaç kişi tohumdan hasat zamanına kadar inşaatlarda veya benzeri yerlerde işçilik veya ustalık yapar. Traktörlerin yaygınlaşmasından beri bunların bir kısmı tarlalarını parayla traktörlerle sürdürüp amelelik yapmayı daha kazançlı bulmaktadırlar. Yoksul köylülerden sonra tarlalarını en çok ortağı verenler ve satanlar bunlardır. Şehirde geçimci, yoksul köylülerden sonra en çok bunların arasında çikyor. Ziraat Bankası kredilerinden ve Tarım Kredi Kooperatiflerinin gübrelerinden yoksul köylülerden sonra en az bunlar yararlanırlar.

İçlerinde buğday satan hemen hemen yoktur. Hatta bir kısmı buğday satın alır. Bunların pazarlarla ilişkisi yoksul köylülere nisbetle daha fazladır. Bu yüzden vurguncu ve tefeci - tüccarlar tarafından daha fazla ve daha geniş ölçüde sömürülürler. Sulak yerlerde tarlası olanlar patates, soğan, fasulye vs. satarak bir parça açığını kapatabilirse de, bu gruba dahil olan köylüler uzun müddet durumlarını kötüleyemiyor ve güçlüğe açığı ve sefaletle sürükleniyor, yoksul köylü ya da proletar safına katılıyorlar.

Orta halliler ve yukarı - orta halliler bir miktar sömürde bulunsalar bile kendileri de vurguncu ve tefeci - tüccarlar tarafından sömürilmektedirler. Orta halli köylülük hızla parçalanmakta, ufak bir kısmı zenginleşirken çoğunluk güçlüğe daha kötü geçim şartlarına yuvarlanmaktadır.

Yukarı halli köylüler genellikle bir çift beygire veya iki çift öküzü sahiptirler. Bunlar, yiyeceğinden artırdığı bir miktar buğdayı satabilir. Bunun yanında sebze, meyve, özüm gibi şeyler satabilirler.

Orta köylüler göre, «Paranın hiç bereketi yok» tür. Bir anda ceplerindeki üç beş kurusun tükendiğini görüyorlar ve hayrete düşerler. «Köylünün ürünü para etmemektedir» ve «ne alsalar ates pahasına dir. Banka kredilerinden de sıkışmaktadır. Banka kredileri bir yoraya merhem olmaktadır.» Çok kazanmak için : «İnsanın ya çok toprağı olmalı, ya da büyük sermaye...»

Yeni bir zam, bir vergi, paranın değerinde bir düşüş veya düğün yapmak, ev yapmak, bilinmeyen bir zarara uğramak, bunların durumunu allak bullak etmektedir.

Nüfus hızla çoğaldığı için, bunların çoğunluğunun geleceği karantlıktır. Tarlaları yeni yetişen çocuklar arasında bölüşüldüğünde, her birine ancak bir «soğan tarlası» düşmektedir. Bu yüzden orta köylüler, çocuklarını binbir güçlüğüle okutmaya veya bir meslek sahibi yapmaya çalışırlar.

İçlerinde koşusu (çift hayvanı) olanların bir kısmı ortaklık yapar, koşusu olmayanların toprağına ortağı (ortakçıya) verir. Fakat çoğunluğu kendi işler. Karasaban ve öküz, bundan üç beş yıl önce çok yaygındı. Son yıllarda orta halli köylülerin birçoğu toprağına traktöre parayla sürdürüyor. Artan vaktinde de gidip işçilik yapıyor. Sadece traktörün süremediği bayır yerleri parasızla sürüyor. Durumu daha iyi olanlar, yavaş yavaş...

Yaş sayı rını k kalyor, miktard ve yoks vererek şiyorlar. Bun mış, sır sıra gel Yok gün çoğ

Bun ya daha lüğü, ze dır. Baz ekilebile lundugu ler de v kistas, l raticile traktöre, veya kat Kısın'a

Sung vardır. I alrı; bir dan uşu Köyde b alttır. S köylüler dıhu elv larda ve içia satır

(M) toprağı i hibi var. toprakları ektiyorlar leri satın Munt köylüleri ler.

Trak tak ekim hipleri t lerindeki tak ekici bi, (F) t

Zeng larını oı gittikçe t Topt aylık ve

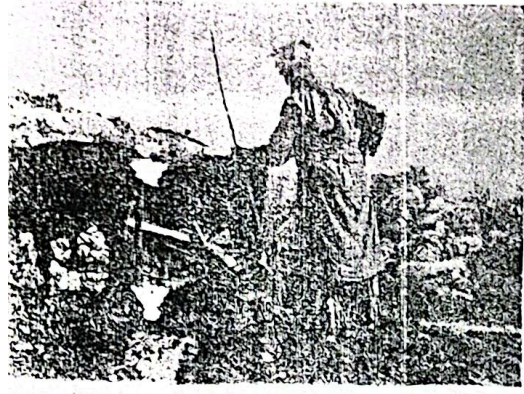
Dir l ra naklı ve meyve. ladık K. manı Du tıyorlar. elma ve yorıcı ve dolayısır

Bu, ya Anka si vardır

Anşivcinin nafu : ilyet yer İbrahim kaypakkağalın

Proleter Devrimci Aydınlık Sayı = 37 - 6 Nisan 1974

SINIFLARIN TAHLİLİ

kollarındaki güreçler
eyi yoksul köylülere
r tarasından ilerelli
t ve şehirlerdeki te-
lan, büyük sermaye
ilerelli işçileri yoku-
suzlar.

ER

orta ve üst olmak
liler, Alaca ve S.
olup olmanasın
toprak ve bir çift
davar ve bir inek
a hayvan besleme-
tarahlarını işleyerek
aret alanına girme-
sildi. Gecirleri gider-
meye, borçlanmaya
kapalı olmak için
Bunlar kural ola-
ları zibil, kene-
rılar ve yoksul kö-
h köylü ailelerinde
sal zamanına kadar
işçilik veya ustalık
dan beri bunların
rleri sürdürdüler a-
naktadırlar. Yoksul
ok oranda verimle-
enler, yoksul köylü-
nden çıkıyor. Zira
Credti Kooperatifleri
n sonra en az bun-

remen yoktur. Hal-
arın pazarlarla ilis-
fazladır. Bu yüz-
r tarafından daha
ler.

ates, soğan, fasul-
atılabilirse de, bu
piddet durumlarını
faile sürükleniyor,
n katılıyorlar.

haliler bir miktar
de virguncu ve te-
limmektedirler. Orta
ufak bir kısmı zen-
köti geçim sarıla-

bir çift beygire ve
r. yiyeceklerden ar-
r. Bunun yanında
lirler.

berekelli yok" tur-
n (ükendiniği görü-
nün ürünü para et-
nasına" dir. Banka
nka kredileri bir
k kazanmak için
n büyük sermaye

değerinde bir dü-
k, bilinmeyen bir
u allak bullak et-

arın çoğunluğunun
işçen çocuklar ara-
nk bir "soğan tar-
yılılar, çocuklarını
meslek sahibi yap-

planların bir kısmı
r toprağını ortağa
end işler. Karasa-
çok yığındı. Son
r toprağını traktör-
de de gidip işçilik
i bayır yerleri y-
planlar, yavaş ya-

vaş saplarını da traktöre çektiler dövdürüyorlar. Du-
runu küll olanlar, yine bir ay döven sürmek zorunda
kalyor. Çünkü traktörün üzerinde dönceği sap, çok
miktarla olmalıdır. Bu yüzden durumu kötlü olan orta
ve yoksul köylüler, tarlayı varlıklı köylülere, ortağa
vererek ya da satarak bu işkenceden kurtulmaya çalış-
ıyorlar.

Bunların da birçoğu Almanya'ya gitmek için yazı-
mış, sıra beklemektedir. Birçoğu gitmek istediği halde
sıra gelmeyeceğini düşünerek yazılmamıştır.

Yoksul ve aşağı — orta köylüler buralarda köylülü-
ğün çoğunluğunu meydana getirmektedir.

ZENGİN KÖYLÜLER

Bunlar toprağın verimliliğine göre, 300 çinliklik ve-
ya daha fazla toprağa sahiptirler. Fakat toprak büyük-
lüğü, zengin köylülerin ayırdetmek için iyi bir ölçü de-
ğildir. Bazan daha az toprağa sahip zengin köylüler bu-
kilebilecek büyüklükte toprağa sahip olan orta köylü-
lündeği gibi, meselâ 300 çinliklik (yani 300 çinlik tohum
ler de vardır. Zengin köylüler orta köylülerden ayıran
kistas, bunların topraklarının yanısıra, mükemmel zi-
raatçilerine de sahip olmalarıdır. Bunlar genellikle bir
traktöre, bir biçer dövere, bir patosa, bir çift beygir
veya katıra beraber bir çift öküzde, veya bunlardan bir-
kaçına sahiptirler.

Sungurlu'ya bağlı (K) köyünde 11 traktör sahibi
vardır. Bunların toprakları 400 çinlik civarında tohum
alı; bir kısmının daha büyüktür. Kendi toprakların-
dan başka 2 — 5 ailenin topraklarını ortak ederler.
Küçük bir patos vardır ve traktör sahiplerinden birine
altır. Son yıllarda satın toprakların çoğunu zengin
köylüler almıştır. Satıkları toprak çok azdır. Onu da,
daha elverişli yenden toprak satın almak veya kasaba-
larda veya şehirde daha kazançlı başka bir iş tutmak
için satarlar.

(M) köyünde traktör sahibi dört aile var. İkisinin
toprağı geniş; ikisinin daha az. Orada da bir patos sa-
hibi var. Aynı adanın traktörü de var. Bunlar kendi
topraklarından başka, 3 — 5 ailenin topraklarını ortak
ediyorlar. En çok toprağı zengin köylülerin üst kesim-
leri satın almıştır.

Bunlar ortaklıktan başka parayla yoksul ve orta
köylülerin topraklarını işler, saplarını taşıy ve döve-
rler.

Traktör sahipleri uzak köylerin topraklarını da or-
tak etmektedirler. Meselâ : (K) köyünde traktör sa-
hipleri (M) köyünün topraklarını; (G), (D), (S), köy-
lerinde traktör sahipleri (C) köyünün topraklarını or-
tak ediyorlar. (E) Köyünden bir traktör ve patos sa-
hibi, (F) köyünden 400 tenekelek toprağı ortak etmiştir.

Zengin köylüler yoksul ve orta köylülerin toprak-
larını ortak işledikten başka onları satın almakta ve
gittikçe de topraklarını büyümektedirler.

Topraklarında azap, tırpancı, harmancı, vs. olarak
aylık ve mevsimlik işçi çalıştırmaktadırlar.

Bir kısım zengin köylüler tarımın yanısıra ticaret
ve nakliyecilikle de meşgul oluyor. Biz en çok saman
ve meyva (özellikle elma ve portakal) ticaretine rast-
ladık. Kamyon sahipleri on beş kuruşa aldıkları sa-
manı Doğu Karadeniz bölgesinde otuz kırk kuruşa sa-
tıyorlar. Adana ve Amasya bölgelerinde yükledikleri
elma ve portakalları kilosu yüz ilâ ikiyüz kuruşa sa-
tıyorlar ve kamyonlarla bütün kasabaların pazarlarını
doluyorlar.

Bazı zengin köylülerin kasabalarda bir dükkânı ve-
ya Ankara, Sungurlu, Çorum'da bir veya birkaç arsa-
sı vardır. Zengin köylülerin bir kısmı zamanla köylü-

terlemekle, şehre yerleşmektedirler. Şehre yerleş-
lerin bazıları toprağını ortağa vermekte, bazıları paray-
la işletmekte, bazıları da satmaktadır. Bazı var-
lıklı köylüler, arsa spekülasyonu yoluyla ilçe zengin-
leşmişlerdir.

Zengin köylüler, Ziraat Bankası'nın köylülere ver-
diği kredinin ve gübrenin en çoğunu alırlar. Buna kar-
şılık tarlaları bankaya ipotek ediller.

Bir kısmı, yoksul ve orta köylülere faizli borç ve-
rir, veya, para faizsiz, tarla ıcarı olmak üzere yok-
sul ve orta köylülerin topraklarını işler. (Borç genellikle
tirin olarak değil de para olarak geri alınır.)

Alaca ve Sungurlu bölgesinde en çok buğday zengin
köylüler sağlar. Ayrıca sulak bölgelerde sebze yetiştirip
satırlar da vardır.

Zengin köylüler de kendi aralarında yukarı, orta
ve aşağı olmak üzere üç kesime ayrılırlar.

Zengin köylülerin yukarı kesimi, genellikle kasaba-
larda oturur; ve tarımın yanısıra ticaretle meşgul olan-
ların çoğu bu gruptandır. Zengin köylüler içinde en
çok krediyi bunlar alıyor. İşçücüne en çok bunlar bas-
tırur. Biçer — döve sahipleri, birkaç traktöre birden
sahip olanlar, hem traktörü, hem patosa olanlar, top-
rakları 500 dönümden fazla olanlar bu gruba girer.

Sungurlu'nun köylerinde, bu gruba girenlerden ba-
zıları şunlardır :

Akçenkoyun köyünden Musa ve Arif Yücel : Traktör-
leri ve patosları vardır. Toprakları 1500 dönüm civarın-
dadır. Sungurlu'da apartmanları vardır.

Evel köyünden Rüfâk Sarıyüce ve kardeşleri : Top-
rakları 1000 dönüm civarındadır. Traktörleri, apartman-
ları ve dükkânları vardır. Sungurlu'daki fırına ve ek-
mek fabrikasına ortaklırlar.

Kırancık köyünden Hacı Nuri : Toprağı 2000 dö-
nüm civarındadır. Traktörü, Türk Petrol benzin satış
istasyonunu, apartmanı vardır. AP ilçe başkanıdır.

Yorga köyünden Memiş Talısu : 1000 dönüm ci-
varında toprağı, traktörü, Ankara'da bir apartmanda
hissesi vardır. Hissesinin tutarı 2.000.000 lira civarında-
dır.

Tuğu köyünde Şükrü Bulur : 1500 dönüm civarında
toprağı, bir traktöre ve bir kamyona sahiptir.

Tuğu köyünden Ali Ocaklı : Toprağı 1000 dönüm ci-
varındadır. Bir traktörü, Sungurlu'da apartmanı ve ma-
nifatura mağazası vardır.

Alacanın Büyükeşim köyünden biri, bir motor de-
ğirmenine sahiptir. Kendisi Ankara'da oturuyor ve
mültehlilik yapıyor. 1970 yılında köyden 100.000 li-
ralık toprak satın almıştır. Bu şahsın motor değirmeni-
ni bir traktöre ve bir patosa sahip olan başka bir aile
kira ile işletmektedir.

Bunların hepsi de, topraklarını ortağa vermeden ken-
dileri işletmektedir. Toprakları parça parçadır. Yani
büyük çiftlikler halinde değil, ayrı tarlalar halinde. Bir
Çünkü hepsi de topraklarını sonradan satın alarak ge-
nişletmişlerdir.

Zengin köylülerin daha aşağı kesimleri, Al-
manya'ya gitmek için yazılmışlardır. İçlerinde gidip
gelenler vardır.

Zengin köylülerin özellikle aşağı ve orta kesimleri,
bir yandan ücretli işçiliğe ve borç faizi yoluyla yoksul
ve orta halli köylülerin sömürürken, öte yandan kendile-
ri de emperyalist tükellerin, büyük sermaye sahiplerinin
ve daha zengin köylülerin baskısı ve sömürsü altın-
dadırlar. Bankalara faiz öderler. Yedek parça, benzin ve
müzet fiyatlarının ve diğer tüketim mallarının pahalı-
lığından şikâyetçilerdir.

Zengin köylülerin yukarı kesimleri ise, genellikle
büyük şirketlerin bayıllığını, mülmesillliğini yapmaktadırlar.

BÜYÜK ÇİFTLİK SAHİPLERİ

İncelediğimiz bölgede eski büyük mülkler, nuru-
sun artması ve alım satım yüzünden sürekli olarak
parçalanmış ve küçülmüştür. Bugün bazı yerlerde tar-
lalar o hale gelmiştir ki artık daha fazla bölünmesi
imkânsızdır. Sahiplerini doyuramaz hale gelen bu küçük
toprak parçaları, bir süredir yeniden zengin köylülerin
elinde birleşmektedir.

Büyük çiftliklere gelince, bunların çok azı ayakta
kalabilmiştir. Biz iki tanesini biliyoruz : Haydar Be-
yo ait Teberik Çiftliği ile Alaca'da oturan Şahin Ka-
kna'sa ait Hilseyin Gazî Çiftliği.

Haydar Bey, eski DP milletvekillerinden ve Yassı-
ada mahkemelerinden Doktor Hacı Ali Dede Kargıno-
lu'nun bebaşıdır. Bunların iki çiftliği vardır; Geven
Çiftliği çok önceleri Geven köylülerine satılmış. Fakat
yılıarca sonra köylülerin işlediği topraklara yeniden
sahip olduklar. Hacı Ali Bey'in kardeşi Avukat Selim
Bey köylülerle mahkemeye verdi. Çiftliğini kendilerine
ait olduğunu mahkemede "İspat" (1) etti ve davayı ka-

zandı. Peşinden köylülerin o güne kadar işlediklerinin
bedelini tazmin için dava açtı ve onu da kazandı
üzereydi ki, fena halde kaybettir. Geven köylülerinin in-
tikamı kurşun olup Alaca meydanında Selim Bey'i de-
lik değil etti. Böylece davayı Geven köylüleri kazandı.
Bir daha da kimse cesaret edip toprakları köylülerin
elinden almaya kalkışmadı.

Külah, Gicili, Çelebibey, Ekmeççi, Tahirabad köy-
leriyle sınır olan Teberik Çiftliği ise, köli Haydar Be-
yin elinde köylülerin ortak ve ücretli işçi olarak insaf-
sızca soymanın ve küleştirmenin aracıdır.

Hilseyin Gazî Çiftliği, şimdiki sahibi tarafından bir
başkasından satın alınmıştır. Teberik Çiftliğinden da-
ha küçüktür. Çiftliği, biçer — döveri ve traktörleriyle
sahibi işletiyor. Geniş ölçüde ücretli işçücüne basvuru-
yor. Ayrıca bol miktarda kavak fidanı yetiştirip satı-
yor.

Çiftlik sahiplerinin yanında zengin köylülerin yu-
karı kesimi de bugün karşı — devrim safındadırlar.
Zengin köylülerin yukarı kesimleri yoksul ve orta
köylülerin borçlandırarak yüksek faizler sızdırıyorlar.
Aynı zamanda içlerinden ticaretle meşgul olanlar, em-
peryalist tükellerin ve büyük sermaye sahiplerinin ba-
yıllığını, temsilciliğini alarak onların bir parçası haline
geçiyorlar.

Bunların devlet dairelerinde, bankalarda, zırci par-
tilleri üzerinde geniş etkileri ve ilbarları var. Köylüle-
rin devlet dairelerine önemli bir işleri üstünde. Önc-
ce bunlara basvuruyorlar. Zengin köylülerin yukarı ke-
simi bir yandan bulundukları yerlerde emperyalizmin
dayanağı oluyor; öte yandan, işçücünün insafsızca sö-
mürdükleri, yüksek faizlerle yoksul ve orta köylülerin
borçlandırıldığı için, yarı — feodal bir karakter ta-
şıyorlar.

ALMANYA'YA İŞÇİ OLARAK GİDİP GELENLERİN DURUMU

Bunların, Almanya'da dışlerinden tınaklarından ar-
tırdıkları paraları Türkiye'ye gelir gelmez değer kazanı-
yor; gidip dönerler, yoksul ve orta köylü kitlelerine nis-
petle bir ferahlık sağlıyor. Bunlar, paralarıyla ya şe-
hir ve kasabalarda arsa, ev, dükkân satın alıyorlar, ya
birkaç ortak birleşip bir kamyon veya traktör satın
alıyorlar, ya da başka bir ticari işe atılıyorlar. Bu nis-
bi ve geçici ferahlık, hemer bütün köylü kitesinde Al-
manya'ya gitmek isteyen kamçılıyor. Köylüler Alman-
ya karlılarını ve kızlarını da gönderiyorlar. İçlerin-
den bir kısmı arsa spekülasyonu, ticaret, ticaret ve-
yoluyla zenginleşse bile (bu da elbette geniş köylü küt-
lelerinin daha çok yoksullaşması tehlikesine olabildiği,
gerçekle bunların çoğunluğu için hiç bir seviyesindeki
nisbi yükselmek geçicidir. Çünkü paraları değerindeki
sürekli düşüyor, fiyatlardaki sürekli yükselişler ve em-
peryalist tükellerin ve büyük sermayenin özel rekabe-
ti, onların küçük sermayelerini kısa zamanda eritecek-
tir.

KÖY ÖĞRETMENLERİNİN DURUMU

Son dört beş yıl içinde Alaca ve Sungurlu çevresin-
de arsa satın alma furıyası başladı. Bir çok varlıklı
köylü gibi öğretmenler de bu akımda dâima kalamadı-
lar. Pek çok öğretmen, maasından artırtıp biriktirdiği
parayı arsaya yatırdı. Hatta bazıları aralarında birleş-
yip kooperatifler kurdular. Kooperatif aracılığıyla al-
dıkları arsaları aralarında paylaştılar. Bu yolla sermaye-
sinin birkaç yüzbin liraya ulaştırırlar oldu. Bazıları
birkaç katlı apartman diktiler. Bazıları öğretmenliği
bırakıp ticarete atıldılar (nakliyecilik, kırtasiyecilik gibi).
Hatta beş on öğretmen birleşip bir tuğla fabrikası bile
kurdular.

Fakat kitlesi itibarıyla köy öğretmenlerinin duru-
mu yukarı — orta halli köylülerden daha iyi değildir.
Köylüler eskiden öğretmenleri kendilerine üstünde im-
tiyazlı bir tabaka olarak görürlerdi; öğretmen olmak
önemli bir mevkî işgal etmek sayılırdı. Şimdi durum
değişmiştir. Zengin köylülerin gözünde öğretmenlik es-
ki itibarını yitirmiştir. Bunların bazıları çocuklarını öğ-
retmen yapmaya bile razı olmuyor. Yoksul ve aşağı
orta köylüler için öğretmenlik hâlâ itibarlı ve rahat bir
meslektir. Hemen hepsi çocuklarını Hıranoglan ilköğ-
retmen okulu giriş imtihanlarına sokuyorlar.

Köy öğretmenlerinin menfaati bugün devrimden
yanadır. Zaten mahallî gereçlerin en çok saldırsına
uğrayanlardan biri de bunlardır.

BU YAZIYA, GELECEK SAYIDA KASABALARDA SINIFLARIN DURU- MUyla DEVAM EDECEĞİZ.

ÇORUM İLİNDE SINIF

Şehirde ve kasabalarda

İmkân yoktur. Sungurlu'da berberlerden bir tanesi faiz-çilik te yapmaktadır. Fakat bu istisnai bir durumdur. Çorum'da kadın berberi ve kuaförlerin durumu bun-lardan çok iyidir.

Elektrikçi : Sungurlu'da sayıları çok azdır. Durum-ları normaldir. Çorum'da Elektrik Santralinde ve çimen-te fabrikasının santralinde olan elektrik ihtiyacından dolayı sayıları daha fazladır. Ayrıca yeni yapılan inşaat-ve evler arttığı için elektrikçi sayısı artabilir. Sanat en-stitüsü mezunlarının bir çoğu bu mesleğe yönelmektedir.

Motor ve oto tamircileri : Durumları şimdilik nor-maldir. Sungurlu'da sayıları 5-6 tane'dir. Parçaları Sungur-lu'daki acentalardan alırlar. Parçaların pahalılarından ş-i kayetçidirler. Çorum'da remork, kamyon karoseri ve tor-na işleri yaptıklarından durumları daha iyidir. Yanla-rında işçi çalıştırmalarına rağmen, oto tamirciliği be-lirli bir tecrübe ve ustalık gerektirdiğinden kendileri de-çalışır. Büyük parçaları Ankara ve İstanbul'dan getirir-ler.

Bir bütün olarak bakıldığında zanaatkarlar, çoğunlu-ğu itibarıyla yoksullukta ve bir kesimi de yok ol-maktadır. (Yokolmaları büyük sermaye sahiplerinin, em-peryalist tekellerin ve büyük tüccarların vurguncuları-na dayanamamaları yüzündendir.) Aneek çok küçük bir kesiminin durumu normaldir ya da normalin üzerin-dedir. Bunlar banka kredilerinin yararlanamazlar. Bu gün hepsinin menfaati devrimden yanadır.

b) KÜÇÜK TACİRLER (Küçük Esnaf) : Bunlar küçük küçük dükkanlarını işleten, pek az sayıda yardımcıları olan veya hiç yardımcıları olmayan kimselerdir. Küçük çapta ticaret yapan bakkallar, küçük çapta sebze satıl-cıları, kahveciiler, kasaplar, küçük çapta nakliyeciler ya-pırlar, koşulu faytoncular, koşulu arabacılar, hazır elbi-cesilerin alt kesimleri, fırıncılar, seyyar satıcılar (pazar-cılar fotoğraflar küçük çapta deri ve köcele ticareti ya-pırlar (tabaklar), itiryaçları bu gruba girerler. Bunlar Alca, Sungurlu ve Çorum'da genellikle 2. ve 3. elden satış yapan veya satın aldığı malları daha büyük tacir-ve toptancılarla vs. devreden küçük sermaye sahipleri-dir. Bunlar, yani durumları zengin köylülerden daha-azdır. Onları küçük tacirler, Sungurlu ve Alca'da çok ka-labalık değildirler. Bunun çeşitli sebepleri vardır. Bi-riyle küçük tacirler genellikle üst orta halli köylüler, zen-gin köylüler ve durumu daha iyi olan zanaatkarlar ara-sından çıkmaktadır. İkinci de ticarete atılanlar, tica-rete atıldıkları sonra ADD emperyalizminin ve büyük sermaye sahiplerinin mümtelini büyük şehirlerden ka-sabalara taşıyarak vurguncu ticaret kârları sağlayarak ki-simen tecrübe ve kısmen de yüzde yüz gibi büyük kârlarla verseyiciliğe el atarak büyük köylü kitlelerinin ve zanaatkarların sefalete sürüklenmesi pahasına hızla zenginleşmektedirler. Ticarete atılanların sayılarının son yıllarda artması da bu yüzündendir. Şimdi küçük ta-cirlerin durumunu kısaca ele alalım.

Küçük Çapta Ticaret Yapan Bakkallar : Makarna, pirinç, şeker, peynir; zeytin, zeytinyağı, sına, tamsa, vito, tuz, biber, baharat, üzüm, boyalı şeker, fındık, fındık içi, ceviz, ceviz içi, lokum, fasulye, mısır, bulgur, şehriye, nohut, çay, sigara, kibrift, sabun, soda, lili tursil, kına, boya, çakmak, buçak, çakmak taşı, saat kordonu, süpürge, pil, kilit, tarak vs. satarlar. Sungur-lu'da kırtasiye olmadığı için kırtasiye mallarını da bunlar satarlar. Bunlar malları Ankara, Samsun, İstan-bul gibi büyük şehirlerdeki toptancılardan ya da şehir-deki toptancıdan alır, perakende satarlar. Sungurlu'da en az yüz bakkal vardır. Çoğunun durumu normaldir, normal bir orta köylü gibidir, ya da daha iyidir. Nor-mal olarak % 20 kâr ederler. Verseye verdiklerinde kâr oranı % 50 - 60'a kadar çıkar. Bunlar arasına verseye pek yaygın değildir. İçlerinde dal budak sarıp zenginleşenler vardır. Sayıları artmaktadır. Çorum'da hemşehrilerine harman ve pancar kamamına verseye verenerler vardır.

Manav ve Sebzeciler : Yerli sebze çıkıncaya kadar epey para kazanırlar. Sungurlu'da turlunda sebzeyi An-kara halinden komisyoncuadan alırlar ve kısmen haldeki komisyoncu kabızları tarafından sömürülürler. Çorum'da manavların hepsi komisyoncuadan alırlar. Komisyon-cular turlunda sebze çıkıncaya kamyonlarıyla kendileri getirirler. Çorum'da büyük kârlar elde ederler. Ayrıca yoncuun elinden geçerek manavlara dağılır. Bu yol-la da epeyce kâr ederler. Komisyoncular, manavları aracı olarak ve üreticileri sömürerek keselerini doldu-rurlar. Manavlar da tüketicilerin sırtından kazanç sağ-lar. Sungurlu'da manav ve sebzeçi 50 civarındadır. Du-rumları normal bir orta köylüden daha iyidir. Bazı-ları kamyon sahibi oldukları için diğer şehirlerin paza-rlarını da döşerler. Bunların durumu gittikçe iyileş-tiyor.

Kahveçiler : Sungurlu'da bunların sayısı otuz civa-rındadır. 3 - 5 arasında işçi çalıştırırlar. İsar ederler. Malzemeyi bakkallardan, sekeri kasabanın tek toptan-cı sekeresinden alırlar. Kahveyi işletenlerin durumu normal bir orta köylü gibidir.

Kasaplar : Bunların küçük bir kısmının durumu zengin köylüden daha iyidir. Çoğunluğun durumu ise yukarı orta halli köylü ve zengin köylü gibidir. İçerin-de kiracı olan da, mal sahibi olan da vardır. Mah pa-zardan, genellikle köylülerden alırlar. Bunlar köylüler

kisimden alırlar. Sungurlu'da berberlerden bir tanesi faiz-çilik te yapmaktadır. Fakat bu istisnai bir durumdur. Çorum'da kadın berberi ve kuaförlerin durumu bun-lardan çok iyidir.

Kesim-riun-yırlar. Sa-çkür. I-rtportat-ve eek a-

Fırın-Çalıştır-çalıştır-ekmek fa-

Seyaa-ıptancıla-bularduk-Benları-bakkalar-rukla y-köylülerin-alırlar.

Fotoğ-a-redir. Sını-rında Gü-ler ağıdın-ın durum-

Ayakka-nın durum-ki ayakka-tenların da ayakka b-

Küçü-lerin da d-farklı olma-leinde gel-fazla, şim-hızla, bulus-min yoksa-

Küçü-mvesinin, büyük ser-yünden ke-çılır; (uz-diger ticare-ri ve bir s-Çok az kre-yanadır.

Bunları-barıyla geçi-lerde de kea-büyük burj-vazi de ken-üzere üte us-Ort b-rika sahıple-caret burju-munu kısaca-

A) İMA-bü, briket-karşısır im-kir ve bakır-ker, geroz, s-bu gruba gir-

Bunları-yük sermay-silimnek tel-gelişibilmek-çılardan ya-tracılardan-letleri imal-devletçiler ve-Sungurlu'da-ın bir kıs-a-ticatin, mork imalat-

Çorum ilinde, sınıfları tahli eden yazının birinci kısmını geçen sayımızda yayınlamıştık. Şehirde ve kasabalarda sınıfları tahli eden bu bölüm, geçen sayımızda çıkan ve köylerdeki sınıfların durumunu anlatan bölümü tamamlamaktadır.

1. SANAYİ PROLETARYASI

Alca ve Sungurlu'da gelişmiş bir sanayi olduğuna için, sanayi proletaryası da yok gibidir. Çorum'daki iş-çilerin durumundan daha önce söz ettik. Sungurlu'da toplu halde en çok işçi çalışan yer 20 işçinin çalıştığı ekmeek fabrikasıdır.

2. ZANAAT ve İMALAT İŞÇİLERİ

Zanaatkar çırakları, tamirhane ve imalathane çırakları bu gruba girerler. Tergahırlar, sofor muavin-leri, kapiçılar, otel kâtipleri, temizlik, işçileri, hammal-lar, lokanta ve çay evi garsonları, ayakkabı boyacıları da bu gruba dahil edilebilir. Bunların çoğu çevredeki yoksul köylülerin ve şehir yoksullarının çocuklarıdır. Çırakları, garsonları ve sofor muavinlerinin yaş orta-lamaları yirmiden altındadır. Bunlar yorucu işlerde he-men hemen karın tokluğuna çalışırlar. Başka bir iş bu-lamadıkları ya da tutamadıkları için bugünkü yarı aq ve perişan hayata katlanmaktadırlar.

Bunlar kısmen yarılarında çalıştıkları ustalar ve kü-çük patronlar tarafından, büyük ölçüde ise ustaları ve küçük patronları da sömüren emperyalist tekeller, büyük sermaye sahipleri ve vurguncu ve tefeci tüccarlar tarafından sömürilmektedirler.

Değnek ve Bıgıdır. Her geçen gün sayıları artmaktadır. İçlerinden bir kısmı üstasından öğrendiği mesleğe atılmakta, bir kısmı iş bulma umuduyla büyük şehirlerin yoluna tutmakta, bir kısmı da işsiz kalıp ayak tekumi (lumpen proletaryası) safalarına katılmakta-dır.

Hepsinin menfaati devrimden yanadır.

3. ŞEHİR YOKSULLARI (YARI PROLETERLER)

Bunlar genellikle küçük miktarda sermayeye, topra-ğa veya başka bir mülkiyete sahip olmakla birlikte, bu mülkiyet üzerinde kararlarını doyuramayan ve ek olarak çalışmak zorunda kalan kimselerdir. Bunlar kasaba-ların çevresindeki bağ, bahçe ve tarlalarda, inşaatlarda işçilik yaparlar. Çocuklarını hizmetçi, çırak olarak cu-bırlarlar. Yoksul köylülerden benzerler. Sungurlu'da ol-duğuka kalabalık bir grup teşkil eden çingenele ve Ço-rum'da bir mahalle teşkil eden çingeneleleri de bu gruba dahil etmek gerekir. Şehir yoksullarının sayısı her-geçen gün artmaktadır. Hepsinin menfaatleri de, dev-rimden yanadır.

4. AYAK TAKIMI (LUMPEN PROLETARYA)

Bunlar işsiz güçsüz takındır. Bir gün çalışıp beş gün boş döşerler. Hırsızlık, yan kesicilik, fahişelik, fa-dailik vs. yapırlar. Kaynakları şehir ve köy yoksulları ile el zanaatları işçileridir. Eğitilebilirlerse devrim safarına katılırlar. Kolayca karşı devrim aleti de olabi-rlirler. Alca ve Sungurlu'da yeni kurulmakta olan Ükü Ocaklarının paralı askerliğini yapmaktadırlar.

5. ŞEHİR KÜÇÜK BURJUVAZİSİ

Bunlar zanaatkarlar ve küçük tacirlerdir. Aydınların bir kısmı, öğrenciler ve serbest meslek sahipleri de bunlara dahil edilmelidir.

a) ZANAATKARLAR : Bunlar kendi küçük ve basit üretim araçları üzerinde kendileri de çalışarak üretim yapan kimselerdir. Hemen hepsinin yanında bir veya iki tane çırak çalışır. Fakat esas olarak kendi eme-kiyle geçinirler. Durumları orta köylülerden benzer. De-mirciler bakirciler, kalaycılar, nalbantlar, doğramacılar, inşaat ustaları, zanaatkar terziler, dokumacılar, dikici ve kunduracılar, çilingirler, sobacılar, tenekeciler, za-naatkar berberler, elektrikliçiler, motor ve oto tamirci-leri... bu gruba girerler. Başlıcalarının durumunu kıs-a-ça gözden geçirelim.

Demirciler : Kaynak işleri çıktıktan ve bunların imal ettiği mallar hırdavatçılar tarafından büyük şehir-lerden getirilmeye başlandıktan sonrad arumları bozul-

muştur. Bazılarının kaynak makinesi vardır ve bunların durumu daha iyidir. Demirciler hırdavatçılardan hem demir ve sac alırlar. Köten demiri, saban burnu, kazma, kürek, tırpan tamir ederler, traktör romörklarına par-ça, nal, mih, vs. yapırlar. Daha önce demircilerin yap-tığı çivi, tırpan, cıvata, menteşe, inşaat aletleri ve ta-rım aletleri... şimdi hırdavatçıların tarafından İstanbul'daki toptancılardan getiriliyor. Sungurlu'daki demircile-rin bir kısmı işini bırakarak Alanya'ya gitmiştir. Sayı-ları azalmaktadır.

Bakirciler : Sungurlu'da zanaatkar bakirci yani döğ-ne takır yapan hemen hemen kalmamıştır. Bunların ye-rini hazır bakır satıcılar almıştır. Satıcılar İstanbul'daki toptancılardan bakırla birlikte aliminyum ve çinko kâp ta getiriyorlar. Çorum'da zanaatkar bakirci hâlâ yaygındır. Çünkü bakircilik Çorum'da gelişmiş ve yer-leşmiş bir zanaat dalıdır.

Kalaycılar : Aliminyum kaplar çıktıktan sonra du-rumları sarımsıdır. Çoklarının dükkânı kısın açılmış. Yazları köylerde çalışırlar. Kalay çok pahalıdır. Kilosu peşin 90 ila 110 lira, verseye 140 liradır. Sungurlu'da kalay hırdavatçılarından satın alırlar. Bakır tacirleri he-sebina çalışırlar da vardır. Bunlar kalaylı bakır faci-pinden alır, onun satıldığı kapları kalaylar ve kızancının yersini da ona verir. Sungurlu'da 40 - 50 kalaycı var-dır. Sayıları gittikçe azalmaktadır.

Nalbantlar : Okulden ve beygirlerin yerini giderek traktörlerin alması bunların müşterilerini ve dolayısıyla sayılarını azaltmaktadır. Sungurlu'da bir tek nalbant kalmıştır. Hanların önlerinde çalışır. Ayrıca demirci-len aldıkları nali ve mih satarlar.

Doğramacılar : Motor ve hıızara sahip olan biçki ve keresteciler bunlara dahil etilmeyor. Çünkü bunlar esas olarak kendi çalımlarıyla değil, yarılarında çalı-ştırdıkları ücretli usta ve işçilerin iş gücünü sömürerek geçinirler. Doğramacılar, keresteyi hazır sahiplerinden alıyolar. En çok ihtiyaç sahipleri, en miktarda da mobilyacılarla mal imal ediyorlar. Sungurlu'da bunların, sayısı 8 - 10 dur. Sayıları azalmaktadır. Çünkü mobilya tacirlerinin toptancılardan getirdiği hazır mal bunların imalatının yerini alıyor. Ayrıca betonarme binalar yay-gınlaştığı için işleri de azalıyor.

İnşaat ustaları : Bunların durumları da iyi değil. Çoklu müteahhillerin yanında çalışır ve insafsızca sömü-rülürler. Büyük yapılarda taş duvar azaldığı için bazı-ları kalıpcı, kaplamacı vs. olarak çalışırlar. Bir kısmı köy-lerde ve şehirlerde geçekenden yarılarında çalışırlar. Ülk-bir kısmı da inşaat müteahhillerinin yanında kalfa, ta-şeron olarak çalışır.

Zanaatkar terziler : Müsteahhillerin çoğunluğu köylü-lerdir. Bütün sermayeyle ilgili el işi makinesi ve iplic-ten ibaretti ipliği tıfıfıyıcılarından ve manifaturacılar-dan alır, makineyi Şençer acentalarından alırlar. Par-çeleri İstanbul'dan getirirler, çok pahalıdır. Sayıları azal-maktadır. Bunların yerini hazır elbiseciler almaktadır. Çünkü köylülerin çoğunluğu hazır elbise almaktadır. "Elir zanaatkar terzi (aq yapıp güc kârkaz) dedi. İe-lerinde durumu iyi olan çok azdır. Manifaturacıla ge-çebilenlerin durumu iyileşmektedir.

Dokumacılar (Mutfaklar) : Hemen hemen kalmamış-tır. Çorum'da tek Ükü kilit dokumacıları vardır. Bu-ların yerini mobilya tacirleri almaktadır.

Dikici ve kunduracılar : Sungurlu ve Alca'da kundu-ra imal eden yoktur. Çorum'da yarsa bile azalmış olma-sı ihtimali kuvvetlidir. Küçük kütüphelerde çalışan ta-mirciler vardır. Bir kısmı çok ilkel aletlerle çalışır. Bir kısmının dikici makineleri vardır. Bunların yerini İstan-bul, Bursa, İzmir, Samsun ve İskilpte toptancılardan alıp getiren hazır ayakkabı tüccarları almıştır.

Çilingir : Sungurlu ve Alca'da hemen hemen kalmamıştır. Fabrika imal, hazır mal onları yer-yini almıştır. Hazır malın ticaretini Sungurlu'da hırd-a-vatçılar yapıyor. Çorum'da henüz çilingir yoktur. Anah-tar, fırınları soba vesire yapırlar. Onların da sayısı azal-maktadır.

Zanaatkar sobacılar : Sungurlu ve Alca'da çok az-dır. Sacı hırdavatçıdan alır ve sacın imal ederler. Teneke soba satın alan azaldığı için bunlara tamir iş-i gelmemektedir. Yerlerini hazır soba satıcıları almıştır. Sungurlu'da bir kısım manifaturacılar iprazga ve soba da satıyorlar. Buzdolabı, iprazga, elektrik süpürgesi çe-lik mnsa, çamaşır makinesi, bulağaz girinleri satıcıları soba da satıyor. Bunlardan ilerde bahsedeceğiz.

Tenekeciler : Hemen hemen kalmamıştır. İş bula-mamaktadır. Sungurlu'da sadece iki tane kalmıştır. Hacılara jirik satarlar ve lehim işleri yapırlar. Durum-ları çok kötüdür, karınlarını zor doyururlar.

Zanaatkar berberler : Gerilleriyle giderleri aşağı yu-karı denkli Sungurlu'da 15 - 20 berber vardır. Heps-i çalışır. İhtiyaçları olan sabun, bıçak, kolonya vs. yi Sungurlu'daki dükkâncılardan alırlar. Sayılarında artış olan az sayıda zanaatkardan biri de berberdir. Çünkü bunların yaptıkları işi hazır olarak alıp satılmısın-

Proleter Devrimci Aydınlik
Sayı: 38 - 13 Nisan 1971

SINIFLARIN TAHLİLİ (2)

kasabalarda sınıflar

tanesi fazla
durumdur.
sınırları bun.

durumunda ve çimen
bitimenden
apılan inşaat
a. Nispet em-
sahibektir.

indülik nor-
ması Sungur-
alılarından si-
roseri ve tor-
dır. Yanla-
nırlığı ile
kendi de-
tan getirir.

az çoğulu-
de yok ol-
derinin em-
arınucuları-
a küçük bir
sın üzerin-
mazlar. Bu

ınlar kendi
arınucuları
dır. Küçük
elze satıl-
yıcılık ya-
e. hazır elbi-
salar (pazar-
a ticareti ya-
lar. Bunlar
ve 3. elden
büyük taile
e sahipleri-
erden daha
da çok ka-
vadır. Bi-
yüklü, ze-
kılar ana-
nalar ticar-
e ve büyük
ilerden ka-
sılayarak
gibi büyük
i kütlesini
asına hızla
sayılarının
küçük ta-

Makarna,
ma, lama,
er, fındık,
mercimek,
bun, soda,
nsi, saat
r. Sungur-
larını da
an, İstan-
da sehir-
ingurulu'da
vormaldır,
dır Nor-
diklerden
arısında
dak sarı
Corum'da
veresiye

ya kadar
büyü An-
n haldeki
Corum'da
Sınısyon-
kendileri
r. Ayrıca
Bu yol-
nanauları
ni oldu-
anc sa-
dır. Du-
lı. Hazi-
in pa-
e iyileş-

uz eiv-
üderler.
toplan-
durumu

durumu
unu ise
İçerim-
Mali pa-
kütülleri

durumu
unu ise
İçerim-
Mali pa-
kütülleri

kısmen sömürülür. Tüccardan çok nadir olarak mal alırlar. Etilen başka pastırma, sucuk yaparlar, çemen satarlar. Bir iki işçi çalıştırır, kendileri de çalışır. Sungurulu'da en kasap vardır. İçlerinden bir tanesi diğerlerinden sekiz tinesine bedeldir. Zengin olan aynı zamanda besicilik te yapmaktadır. Fazla kârla ve reze verirler, bazen çolunmuş veya kaçak hayvan keşerler. Durumu kötüleşen pek yok, sayıları artıyor.

Küçük Capla Nakliyecilik Tapanlar : Kamyonu olup ta birkaç ortak olanların durumları pek iyi değildir. Bunların arasında sermayesi en büyük olan genellikle erceba tek başına sahip olur. Fakat yedek parça, bezin, mazot vs. parası yetiştirmek için iyice sıkıntılara kâşınırlar. Aralrıya bir başına sahip olanlar da eder evrica tarımla veya ticaretle uğraşmıyorsa gelirlerini ancak temin ederler. Soför çalıştırır. Ehl. livel almak isteyen kamyon sahipleri en az üç bin beş-yüz lira ruşeyi indirmek zorunda kalmaktadırlar. Bunlar çeşitli emirlerden mal alıp taşırlar. Bunların arasında ticaretle uğraşanların durumu daha iyidir. Amas-ya'dan, Adana'dan pertikal, elma getirip pazar pazar ettirirler. Bir kısmı köylülerden buğday alıp un ve makarna fabrikalarına satarlar. Nakliyecilerin çoğu üst orta hali ve zengin köylülerin arasından çıkarlar. Sayıları artmaktadır.

Kesulu Faytoncular ve Kesulu Arabacılar : Altı-ruyun yarı ihtiyacı ve kendi ihtiyacılarını ancak karşı-ırlar. Sungurulu'da kesulu arabacıların sayısı oldukça çoktur. Hamallerini yerini bunlar almıştır. Corum'da tripotörler (üç tekerlekli motorlu taşıyıcı) faytonların ve çek arabalarının yerini almaktadır.

Fırıncılar : Alaca ve Sungurulu'da sayıları azdır. Çalırdıkları işi sayıları beş-geçmez. Kendileri de çalışır. Unu un fabrikalarından alırlar. Sungurulu'da ekmeç fabrikası kurulduktan sonra fırını azalmıştır.

Seyyar Satıcılar (Pazarcular) : Satıcıları malları toptanlardan ve üreticilerden alırlar. Bazıları sadece bulundukları kasabada pazar günlerinde satış yaparlar. Bazıları diğer şehir ve kasabalara da dolur. Bazı bakkallar pazarcılık ta yapmaktadırlar. Bu durum Corum'da yaygındır. Pazar yerlerinde tezah sahipleri köylülerin nabını tartar ve bundan belirli bir yüzde alırlar.

Fotoğrafçılar : Eski su fotoğrafçıları silinmek üzere. Sınırlı eski makinelerin yerini yenileri aldı. Corum'da fotoğraf makinası ticareti de yaparlar. Otur-ırlar ağıdığında ve dükkânlerde kazançları artar. Bunların durumu genel olarak orta köylülere benzer.

Ayakakbı satıcıları : Ayakkabı satıcılarının bazıları-
nın durumu gayet iyidir. Lüks ayakkabı satarlar. Es-
ki ayakkabı yapımcılığından gelip to şimdi ayakkabı sa-
tıcılarının durumu daha kötüdür. Soğukluğu ilâkik vb.
ayakkabı satarlar.

Küçük tacirler bir bütün olarak bakıldığında bun-
ların da durumlarının esas itibarıyla zanaatkârlardan
farklı olmadığı görüldü. Park guradard ki bunların
içinde gelişip serpiyeler zanaatkârlara nispetle daha
fazla, silişip yokolanlar daha azdır. Fakat bunların da
hızla bölünmesi, bir kesimi zenginleşirken diğer kesim
n yokulması kaçınılmazdır.

Küçük tacirler, kısmen daha büyük ticaret ser-
vetişsinin, büyük ölçüde ise emperyalist tekel ve
büyük sermaye sahiplerinin baskısı altındadır. Öte
yandan kendileri de yarılarında çalıştırdıkları yardım-
cıların (üretici işçileri yoluyla), durumu daha kötü olan
diğer ticaret ve zanaat erbabını ve köylüleri (Ticaret kâ-
rı ve bir miktar tefeci faizi sağlayarak) sömürürler.
Çok az kredi alabilirler. Hepsinin menfaati devrimden
yanadır.

6. ORTA BURJUVAZİ

Bunların durumu zengin köylülere benzer. Esas itil-
barıyla gelirlerini üretici işçileri yoluyla temin eder-
lerse de kendileri de çalışır. Emperyalist tekel ve
büyük burjuvazinin baskısı altındadırlar. Orta burju-
vazi de kendi içinde aşağı orta ve yukarı kesim olmak
üzere üçe ayrılır.

Orta burjuvazi imalatçılardan tekneli olmayan (fab-
rika sahiplerinden ve şirket ortaklarından ve orta il-
ceret burjuvazisinden meydana gelirler. Bunların duru-
munu kısaca ele alalım :

A) İMALATÇILAR : Pik öskümçüleri, mozaik,
büz, briket imalatçıları, ziraat aletleri, oto ve traktör
karaşer imalatçıları, oto lastik kaynakları, levha bak-
ır ve bakır kap imalatçıları, karyola, somya, halı, re-
ker, gazoz, soda lastik imalatçıları, biçki ve keresteciler,
bu gruba girerler.

Bunların bir kısmı emperyalist tekel ve büyük
sermayenin tehdidi altında silinmiştir. Bir kısmı
silinmek tehlikesiyle karşı karşıyadır, pek azı bir parça
gelişebilmektedir. Moselâ mozaik, yüz briket imalat-
çıların yerini, bunları Ankara ve İstanbul'daki toptan-
cılardan getiren faşyas vs. tacirleri alıyor. Ziraat
aletleri imalî hemem hemem silinmiş ve onun yerini hır-
davatçılar ve temsilciler (centalar) almış durumdur.
Sungurulu'da oto karaşer imalî eden yok; römork ya-
pan bir kişi var. O da demiri hırdavatçıdan, tekeri
zeratçıdan, keresteyi hırdavatçıdan alıyor. Corum'da rö-
mork imalatı biraz daha gelişmiş ve yaygındır. Ane-

rikan kolaları her yer istilâ edeli beri gazoz ve soda
imalatçıların durumu sarıdır.

Levha bakır ve bakır kap imalatı kasabalarda gerile-
miştir. Bunların yerini yapılmış bakır kap ticareti al-
maktadır. Fakat Corum'da bakırcılık öleden beri yer-
leşmiş ve gelişmiş bir meslek olduğundan, orada hâlâ
eski itibarını koruyabilmektedir. Corum'da, döşme bak-
ır, lorna ile bakır kap yapılıp, eski bakırlar toplanıp
levha bakır haline getirilir. 15 — 20 işçinin çalıştığı 6
— 10 bakır fabrikası var. Sahipleri İstanbul'a, Yoz-
gala, Tokat'a, toplan bakır satarlar. Bunların pe-
rakende satış mağazaları da vardır. En çok 5 — 6
işçi çalıştıran diğer imalatçılara göre bunların durumu
daha iyidir.

Lastik ayakkabı, karyola, somya, halı... imalatı ge-
rilemiştir, yerini ticaret almıştır ve almaktadır.
Sungurulu'da durumu henüz iyi olan üç pastırma
imalatçısı var. Bunlar aynı zamanda kasap. Hayvânı
genellikle köylülerden alırlar. Kadın işçi çalıştırır
ve karışığında çok kere ekemiks verirler.

Seker imalatçılarının durumu da nispeten iyidir.
Sungurulu'da bir, Corum'da bir kaç tane var. Bunlar,
helva lokum ve rezel de yapar satarlar. Küy bakkalla-
rına, kısmen de sehirdeki küçük bakkallara satarlar.
Büyük ve kerestecilerle demir sahilleri de im-
alatçılara dahil edilebilir. Biçki ve keresteciler yanların-
da önemli işçi ve usta çalıştırır. Kerestevi doğru-
dan değirna orman işletmelerinden, metreküpü 300 il-
riva alıp 700 ilâ 1000 liraya satarlar. Sungurulu'da 6 b-
kimi ve keresteci vardır. Bazıları apartman ve han sahi-
bidir.

Demir sahillerine gelince, bunların içinde du-
rumu hem oldukça iyi olanlar vardır (bunlar motor
döşimci sahildir); hem de oldukça kötü olanlar vardır
(bunlar su döşimci sahildir). Motor sahilleri maz-
ot ve parra nâhalîlerinden çoktur. Ayrıca her ikisi
de un fabrikalarının tehdidi altındadır.

Genel olarak imalatçılar orta burjuvazinin aşağı
kesimini meydana getirirler. Bunların pek azının du-
rumu iyidir. Az miktarda keresteci, çoğunlu-
sun menfaati devrimden yanadır. Aynı zamanda
devrimden korkarlar.

B) TEKELEK OLMAYAN FABRİKA SAHİPLERİ
VE DİĞER KÜÇÜK PATRONLAR : Un ve ekmeç fab-
rikası sahipleri, tahta ve keremik fabrikaları sahipleri,
küçük inşaat müteahhidi, bu gruba girerler. Bunlar
imalatçılara kıyasla daha varlıklıdır. Orta burju-
vazinin ortası ve üst kesimine dahildir. Bunlarda zana-
at isleri dahik ve es ağıdık için fazla emek-
leri kendileri de belli ölçüde emperyalist tekel ve
büyük sermayenin tehdidi altındadır.

C) ORTA TİCARET BURJUVAZİSİ : Bunlar genel-
likle Ankara, İstanbul, İzmir, Samsun... gibi büyük
sehirlerde toptanlardan mal alır, çok kere perakende
de bazen da toptan satış yapar. Tacirlerdir. Bunlar da
ha önce de belirtildiği gibi genellikle yukarı — orta
ve zengin köylüler arasında, zanaatkârların üst kesim
arısından çıkarlar. Bir kısmı da öleden beri
ticaretle meşgul olanlardır. Bir çokı kısa zamanda ti-
ceri varuncukluk, yüksek kârlarla veresiyecilik ve faiz-
cilik sevişinde zenginleşmişlerdir. Bunların daha ufak
bir kesimi emperyalist tekel ve büyük tekele-
ci işletmelerin baskısı altında, temsilcileri olarak onların bir
parçası bir uzantısı haline gelmişlerdir. Orta ticaret
burjuvazisi, çoğunluğu itibarıyla orta burjuvazinin yu-
kari kesimine dahildir. Ancak küçük bir azınlığı bunun
dışındadır. Bunların durumu zengin köylülerin yukarı
kesiminin durumuna benzemektedir. Cüvârlarının yukarı
kesimi, geniş köylü kütlesinin sâfâ ve zanaatkar
imalatçıların silinmesi nasabına olmaktadır. İstisnâlar
genellikle bunların arasından çıkarmaktadır. Hanı, ha-
mamı, elbise apartmanı vs. olanlar genellikle bunlardır.
Demir tacirleri, elektrik malzemesi tacirleri, inşaat
malzemesi ve tarım aletleri tacirleri, cimen'o bakır,
mutfak esvayı tacirleri, mabifaturacılar; cam, dikis-
ri makinası, karyola, somya, halı, mobilya tacirleri; bu-
cuklu, lörzaz, elektrik süpürmesi, çelik masa, çar-
şır makinası, demir soba tacirleri; lütfik ve yün tacir-
leri, hazır ayakkabı satıcılarının bir kısmı, toptancı
bakkallar, tobaftavdler, vumvita tacirlerinin bir kısmı
bunlar seker tacirleri, zahireciler, ilânce tacirlerinin bir
kısmı, müteahhidi ve cemenlerin bir kısmı bazı lo-
kavâ sahipleri, otobüs sahipleri, sarrafar, erzahane
sahipleri, sinema hın hemem işletmelerin bir kısmı,
bazı keresteciler, av ilâfçileri, bakkallar, pakliye sipke-
leri, kümür tacirleri... orta ticaret burjuvazisine dahildir.

Demir Tacirleri (Hırdavatçılar) : 1967 yılında Co-
rum ticaret odasına kayıtlı olanların sayısı 40 civarın-
dadır. Sungurulu'da 4 tacirler. Bunlar demir ve saştan
başka tarım aletleri, elektrik malzemesi, inşaat mal-
zemeleri de satarlar. Bunlar, demirciler, tekekeçiler,
çillerizleri, tatarlar ile inşaat malzemesi imalatçı-
larını perşen ettirir. Durumları zengin köylülerin yuka-
rı kesimini gibidir. İstanbul'dan toptanlardan alıp
perakende satarlar. Yüz bin liradan az sermayesi olan
hemçün hemem yoktur. Kısmen veresiye verirler.

Bakır Tacirleri : Hazır bakırla birlikte altınıymış
kap ve mutfak esvayı da satarlar. Sungurulu'da dört
kişidir. Kendilerinin kâncıları da vardır. Bazıları bak-
ır kopların kalın yerlerine demir sokarak ağırlaştırır.
Bunlar Sungurulu'da döşme bakır yapın zanaatçıları il-
lâsa sürüklemiştir. (Corum'da döşme bakır imalatı-
nın yaygın olduğunu daha önce belirttik). Giderek sayı-
ları artmıştır. Corum'da ve başka yerlerden toplan a-
tip perakende satarlar.

Manifaturacılar : 1967 yılında Corum Ticaret Odası

na kayıtlı olanların sayısı 162 dir. Sungurulu'da ticaretle
uğraşanlar içinde durumu en iyi olanlarda, İstanbul'dan
büyük toptanlardan alıp köylülere, tacirlere ve
diğer esnafa satarlar. En küçük yüzbin lira de işe baş-
lar. Sungurulu'da sayıları otuz kırk kadar. İçeriden
beş altı tanesi milyonerdir. Köylülere en çok bunlar
veresiye verirler (Harmon sonu veresiyesi). Azde yüz
yakın kâr elde ederler. İhtiyacı olanlara, motor, katar
alen köylülere aylık 145—10 faizle borç verirler. Büyük
çoğunluğu zenginleşmektedir. İçlerinde hamam, apart-
man sahibi olanlar, Ankara ve İstanbul'da eleri ve da-
releri olanlar kasabada toprağı olanlar oldukça fazla-
dır. Bir kısmının özel arabası vardır. Çoğu hoca, hoca-
dır. Birbirlerine imza vererek işledikleri kredi... kredi
sahipleri. Buna icarî kredi denir ve karşılığında mal-
ları ipotek edilebilir. Çoğunluğu itibarıyla orta burjuvazi-
nin yukarı kesimine girerler. Sungurulu'da en ve dik-
kis mükînası ticaretini de bunlar yener. İçlerinde de-
mir soba ve lörzaz satanlar a vardır. Corum'da sıf
cam satan son işletme de vardır.

Karyola, Somya, Halı ve Mobilya Tacirleri : 1967 ya-
lında Corum ticaret odasında sekiz hali tacir, bir mobil-
ya tacir kayıtlıdır. Bugün Sungurulu'da bunların
ticaretini aynı kitleler yapıyor. Sayıları beş-geç civarın-
dadır. İhtiyacı silişip süpürmeçiler, değirmenlerin
durumunu, sermayesizdir. İstanbul'dan, Kayseri'den, Niz-
ad'den İstanbul'dan... toptanlardan ve kısmen de üreti-
cilerden alıp doğrudan köylülere, memurlara, emala sa-
tırlar. Ayrıca koltuk, sandık, konsol, çarşaf, yak-
lık, kilim, sandalya vb. de satarlar. Bunlar genellikle
döşün yapın'ara harman sonuna veresiye verirler. Ve-
resiyeye için normal kârden haric en az 20 kâr koyar-
lar. Çok kârlı alırlar.

Burdolu, elektrik süpürgesi, lörzaz, çelik masa,
emper makinası, halıgaz fırınları satıcıları : Bunlar
Corum'un en zenginleri arasındadır. Corum'da elektrik
malzemesi, motosiklet, bisiklet, tripotör (üç tekerlekli
motorlu taşıyıcı) satarlar ve mibânze, lörzaz, bayilikle-
ri de yaparlar. Sayıları 10 civarındadır. Sungurulu'da
burdolu satan 3 kişidir. İstanbul'dan 6-7 kişi var-
dır. Bazıları ayda 1000 lira verin hesaba defteri tutturur-
lar. Mali İstanbul'dan temsilcilerden alırlar. Çoğun-
lukta tekeleci satarlar ve büyük kârler elde ederler.

Toptancı bakkallar : Bunlar köy bakkallarına ve kım-
men de şehir ve kasabalardaki daha küçük bakkal-
lara toptan satış ve ayrıca perakende satış yaparlar.
Sungurulu'da toptancı bakkal iki tacirler. Corum'da toptan-
cı bakkal daha fazladır. Sermayeleri yarıya milyon
ile bir milyon arasındadır. Bunlar haslas ve arımsı ka-
çırıcılığı da yaparlar. Veresiyecilik pek yaygın değildir.
Daha küçük bakkalların içinde, hamamı ve 7-8 kamyon-
lu olanlar vardır.

Hazır ayakkabı satıcıları : Sungurulu'da 7 tacirler.
Büyük ve kinduracıları ve lastik ayakkabı imalatçıların
zor durumu dikkatimizi çekti. Samsun'dan, İstanbul'dan
toptanlardan alır, perakende satarlar.

Tuhaftavdler : Üç beş yıl içinde ortaya çıkarlar. Sa-
yıları artmaktadır. Bazıları manifatura ile birlikte yur-
yor. Genellikle iyi kredi alırlar. Veresiye pek yaygın de-
ğildir.

Toptan Seker Tacirleri : 1967'de Corum Ticaret oda-
sına kayıtlı olanların sayısı 4 dir. Sungurulu'da 1 tane-
dir. Onun durumu üzerinde ileride duracağız. Corum'da
toptan seker ticaretini toptancı bakkallar yapıyor.

Tüccar Tacirleri : Bunların durumu üçeraz hazır
elbiselerden daha iyidir. İstanbul'dan kumas ve mal-
zeme getirirler. Elbise dikitken başka kumas ve mal-
zeme de satarlar. Bunlardan Sungurulu ve Alanya yok-
tur. Corum'da vardır.

Zahireciler : 1967'de Corum ticaret odasına kayıtlı
olanların sayısı 126'sı özel 2'si tişol olmak üzere 128'dir.
Bugün Sungurulu'da zahirecilerin sayısı 25-30 civarın-
dadır. Zahireciler genellikle zengin köylüler arasından
çıkıor. En çok buğday daha sonra arpa, nohut, mercimek
altı satarlar. Köylülerden toptancıları zahireci yap-
tırır. Bazı zahirecilerin pazarında zahire toplanan ad-
ları vardır. Bunlar önce telefonla makarna ve bu tah-
rikarıyla alınırlar, ne kadar buğdaya ihtiyacı varsa o tah-

→

CamScanner ile tarandı